

VOORSTEL

Onderwerp:	Voorstel KRW-maatregelen SGBP4
Aandachtsveldhouder:	ing. P. Schrijver
Informatie bij:	Opgavemanager Gezonde leefomgeving / circulair
Zaaknummer	312590
Openbaarheid:	Openbaar
Bijlage(n):	1. Toelichting KRW-maatregelpakket biologie en stoffen SGBP4 (bijlage bij het concept-WBP) 2. Maatregelenpakket voor biologisch doelbereik 3. Overzichtskaart maatregelen biologie 4. Maatregelenpakket voor stoffen (chemie en nutriënten) 5. Nutriënten-strategie 6. Hoofdpijnen VTH-KRW strategie 7. Ketenaanpak Stoffen Waterketen

Advies Commissie Waterveiligheid en Watersysteem:

De commissie heeft het voorstel op 9 juni jl. besproken. Op basis van een compacte presentatie worden een groot aantal verdiepende vragen gesteld waarbij onderstaand een beeld op hoofdlijn geeft. Een aantal vragen gaat over de grondbehoefte en alternatieven die minder ruimte kosten. Er is zorg over het behalen van de doelen en er worden vragen gesteld over de fasering, monitoring, effectiviteit en prioritering van de maatregelen. Ook wordt gevraagd naar de realiseerbaarheid van de fasering van de VTH-KRW strategie. In de beantwoording wordt hier nader op ingegaan.

Ten aanzien grondbehoefte geldt dat de netto grondbehoefte niet veel groter is dan in voorgaande jaren. De situatie is echter wel veranderd waarbij we veel meer konden meekoppelen en het laaghangende fruit er niet meer is. We zullen actiever moeten opereren in de grondstrategie en daarin wordt ook voorzien met dit voorstel. Of we de doelen halen is naast het nemen van maatregelen ook afhankelijk van bijvoorbeeld klimaatverandering. Met de huidige inzichten zijn deze maatregelen nodig om de doelen te halen en dat zal niet allemaal lukken voor 2033. Een aantal maatregelen is complex waarbij in deze planperiode samen met het gebied wordt ingezet op nevenlopen. We hebben hierbij aandacht voor de prioritering in tijd maar ook in geld.

Ten aanzien van het VTH spoor geldt dat alle partijen waaronder gemeenten, provincie, omgevingsdiensten ook bezig gaan met vergunningen. We doen daarin wat nodig is en beseffen ook dat door de brede aandacht de arbeidsmarkt op dit terrein een issue zal zijn. Op dit moment zijn we al bezig zijn met actualisatie van directe lozingen.

Ten aanzien van de maatregelen is in het voorstel al een onderscheid gemaakt in welke noodzakelijk zijn en een aantal die minder hard zijn. De harde maatregelen worden opgenomen in het KRW-loket en de maatregelen die minder hard zijn krijgen een plek in het WBP. Voor de ecologische effectiviteit van de maatregelen wordt gewerkt op basis van de STOWA-systematiek. De commissie adviseert het voorstel als besprekstuk te agenderen voor de vergadering van het algemeen bestuur.

Reactie college van dijkgraaf en heemraden:

Het voorstel wordt als besprekstuk geagendeerd voor de vergadering van het algemeen bestuur van 30 juni a.s.

Advies

1. Vaststellen van de toelichting concept KRW-maatregelenpakket biologie en stoffen (chemie en nutriënten) SGBP4 (als bijlage bij het concept-WBP).
2. Vaststellen van het concept maatregelen-pakket voor biologie SGBP4.
3. Instemmen met voorbereiding planvorming deze planperiode, waaronder starten met strategische grondverwerving, door inzet van grondstrategie en afstemming met opgave klimaatrobuust.
4. Vaststellen van het concept maatregelen-pakket stoffen (chemie en nutriënten) SGBP4.
5. Vaststellen van de hoofdlijnen VTH-KRW strategie.
6. Vaststellen van de Nutriënten-strategie.
7. Vaststellen van de werkwijze Ketenaanpak Stoffen Waterketen als basis voor de samenwerking met gemeenten aan waterkwaliteit en een gezonde leefomgeving.
8. Instemmen met het opstellen van een Duitsland-strategie.

Inleiding

De Kader Richtlijn Water (KRW) kent een plancyclus van zes jaar. Dat betekent dat, in aanloop naar het nieuwe Waterbeheerprogramma voor de periode 2028-2033, het waterschap de plicht heeft doelen en maatregelen aan te passen op basis van nieuwe inzichten. Deze aanpassingen vormen onderdeel van het nieuwe Stroomgebiedsbeheerplan voor het stroomgebied van de Rijn. Hierbij neemt het waterschap het initiatief en stelt doelen en maatregelen in concept vast. De provincies zijn bevoegd om doelen en maatregelen definitief vast te stellen in het Regionaal Waterprogramma. Voor het opstellen van het nieuwe stroomgebiedsbeheerplan 'SGBP' is landelijk een werkplan opgesteld met strakke deadlines. Deze deadlines betreffen achtereenvolgens het opgeven van aanpassingen in a) typering en begrenzing van KRW-waterlichamen, b) doelen per waterlichaam, c) de maatregelen die nodig zijn om de doelen te halen en d) de verantwoording voor doelbereik afgelopen planperiode. Hierbij geldt dat doelen en maatregelen voor biologisch doelbereik aan elkaar verbonden zijn via de zogenaamde Praag-matische methode. De Praag-matische of Praagse methode houdt in dat de te nemen maatregelen en de haalbaarheid daarvan het doel bepalen.

De eerste stap in dit proces is het aanpassen van typering en begrenzing van waterlichamen waar nodig. Het algemeen bestuur heeft hier op 16 december 2025 besluiten over genomen. De tweede stap in dit proces is het vaststellen van de KRW-doelen voor de volgende planperiode. Het betreft hier de doelen voor de biologie en voor nutriënten. Het algemeen bestuur heeft deze doelen op 10 maart 2026 in concept vastgesteld. De doelen voor chemie worden voor individuele stoffen vastgesteld door het Rijk (specifiek verontreinigende stoffen) en door de Europese Commissie (prioritaire stoffen). Als voorbereiding op het vaststellen van het concept maatregelenpakket zijn op 19 mei door het algemeen bestuur een aantal uitgangspunten vastgesteld.

In het onderhavige voorstel worden de aanvullende maatregelen die nodig zijn voor het halen van de (eventueel aangepaste) doelen aan het algemeen bestuur voorgelegd. Deze maatregelen worden door het algemeen bestuur in concept vastgesteld en opgenomen in het KRW-portaal. Op basis van de gegevens in het KRW-portaal worden uiteindelijk de factsheets per KRW-waterlichaam samengesteld. Deze factsheets worden in 2027 formeel via het WBP (waterschap), RWP (provincie) en SGBP (Rijk) vastgesteld.

Kanttekening is nog dat de maatregelen gebaseerd zijn op de voorlopige toestand van 2026. Begin juni komt de definitieve toestand 2026 beschikbaar en zal het maatregelenpakket en de bijbehorende toelichting worden aangepast. Naar verwachting betreft dit relatief kleine aanpassingen en kan dit plaatsvinden voordat onderhavige adviesnota richting bestuurlijke adviescommissie gaat.

Met betrekking tot de verantwoording geldt dat deze – anders dan oorspronkelijk gepland en zoals ook reeds besloten op 19 mei 2026 – op een later tijdstip ter besluitvorming aan het college van D&H zal worden aangeboden. Dit heeft te maken met het feit dat de landelijke deadline voor het aanleveren aan het KRW-portaal is opgeschoven van 1 juli naar 1 september 2026. De verantwoording wordt na besluitvorming door het college ter kennisgeving naar het algemeen bestuur gestuurd.

Eerder genomen besluiten

Het algemeen bestuur heeft op 19 mei 2026 besloten:

1. Kennismaken van de toestand stoffen 2026 en hieruit voortvloeiende opgaven;
2. Instemmen met het volgen van de landelijke lijn door het principe 'one-in, all-in' te hanteren voor nutriënten, als uitgangspunt voor verantwoording van het Stroomgebiedsbeheerplan (SGBP) 3 en de planvorming van het SGBP4 en in te stemmen met de (aanvullende) adviezen uit de nutriëntenstrategie;
3. Instemmen met het opstellen en uitvoeren van een aanvullend monitoringprogramma voor KRW-probleemstoffen afkomstig uit de afvalwaterketen;
4. Instemmen met de benodigde uitbreiding van 8,0 fte voor monitoring, ketenaanpak en aanvullende inzet VTH, op te nemen in de perspectievennota 2027-2031 voor een integrale afweging;
5. Instemmen met de Routekaart verantwoording Waterschap Rijn en IJssel;
6. Instemmen met vaststelling van de feitelijk uitgewerkte verantwoording door het college;
7. Instemmen met de voorgestelde aanpak:
 - a. Verbeteren van de kwaliteit van de Wehlse Beek met betrekking tot nutriënten.
 - b. Optimaliseren van de RWZI's met betrekking tot nutriënten en dit vast te leggen in maatwerkvoorschriften.
 - c. Opstellen van een Duitslandstrategie om grensoverschrijdende belasting met stoffen terug te dringen.
 - d. Inbreng leveren met betrekking tot het uitwerken van de maatregelen in het kader van het 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn.
 - e. Nader brononderzoek en maatregelen ten aanzien van ammonium.
 - f. Uitrollen van keten-aanpak stoffen en actualisatie afvalwaterakkoorden.
 - g. Waar nodig escaleren en inzetten juridisch instrumentarium bij keten-aanpak.
 - h. Extra inzet op het VTH-spoor met daarbij het ontwikkelen van een beleidskader voor directe lozingen, extra inzet op de aanpak van indirecte lozingen en het opstellen van een toezichtsplan voor de agrarische sector.

Op 10 maart 2026 heeft het algemeen bestuur besluiten genomen over de KRW-doelen voor SGBP4

1. In te stemmen met het uitgangspunt om KRW-doelen voor biologie en nutriënten te handhaven, tenzij dit noodzakelijk is door een hertypering van het waterlichaam óf

door voortschrijdend inzicht met betrekking tot de karakteristieken van het waterlichaam of de effectiviteit van maatregelen

2. In te stemmen met het schrappen van het doel voor vis voor de waterlichamen Bergerslagbeek, Dommerbeek, Oosterwijkse Vloed en Vierakkerse Laak (technische doelaanpassing)
3. In te stemmen met verlagen van het doel voor vis voor de Elsbeek, verlagen van het doel voor overige waterflora voor de Dortherbeek-Oost en verlagen van het doel voor macrofauna voor de Bergerslagbeek (technische doelaanpassing)
4. In te stemmen met de accuratere doelen voor biologie en nutriënten passend bij het nieuwe doeltype voor de waterlichamen Baakse Beek bovenstrooms, Baakse Beek benedenstrooms, Bielheimerbeek, Keizersbeek en Schipbeek (vanwege aangepaste typering)

Ter kennisname doorkijk naar de volgende processtappen

5. Kennis te nemen dat de huidige doelen huidige doelen voor Ratumse Beek en Willinkbeek worden vastgehouden. Na uitwerken van aanvullende maatregelen worden deze doelen waar nodig herzien (opnemen als maatregel)
6. Kennis te nemen dat de doelen en typering Grenskanaal worden gehandhaafd in afwachting van duidelijkheid over uitvoeren van de maatregel baggeren en uitwerking aanvullende maatregelen
7. Kennis te nemen dat de doelen voor de Zoddebeek worden gehandhaafd in afwachting van afstemming met provincie Overijssel over de ontwikkelingen van de inrichting van het gebied
8. Kennis te nemen van het uitgangspunt om de doelen te handhaven voor de overige 17 waterlichamen waar biologische doelen niet gehaald worden en daarvoor aanvullende maatregelen uit te werken.
9. Kennis te nemen van het vooralsnog vasthouden van het uitgangspunt one-in all-in voor nutriënten en dit verder uit te werken in de nutriëntenstrategie.

Op 16 december 2025 heeft het algemeen bestuur besluiten genomen over de aanpassing van de begrenzing en typering van een aantal KRW-waterlichamen

1. In te stemmen met een typewijziging van R5 naar R20 voor de KRW-waterlichamen Baakse Beek bovenstrooms, Baakse Beek benedenstrooms en de Bielheimerbeek;
2. In te stemmen met een typewijziging van R5 naar M3 voor de Keizersbeek;
3. In te stemmen met aanpassing van de begrenzing van de Buurserbeek en in te stemmen met een typewijziging van R6 naar M6 voor de Schipbeek;
4. In te stemmen met aanpassing van de begrenzing van de Eefse Beek;
5. In te stemmen met aanpassing van de begrenzing van de Grote Beek, door het toevoegen van twee nevengeulen en het verplaatsen van de hoofdloop naar de twee nevengeulen.

Onderbouwing

1.1 In de toelichting wordt inzicht gegeven in het totale maatregelen-pakket voor SGBP4 en de daarbij gehanteerde uitgangspunten zoals die besproken zijn in het door het waterschap zorgvuldig doorlopen totstandkomingproces.

Alle maatregelen die het waterschap komende planperiode zal nemen voor doelbereik, zullen voor elk van de 36 waterlichaam afzonderlijk worden opgenomen in de KRW-factsheets. Deze 36 factsheets zullen na het invoeren van de maatregelen in het KRW-portaal automatisch worden gegenereerd, en dan als bijlage worden opgenomen bij het ontwerp-WBP. Om nu inzichtelijk te maken welke (soort) maatregelen in totaal door het waterschap genomen zullen worden, wordt dit samengevat in een toelichting (zie bijlage 1).

Op deze manier wordt duidelijk welke KRW-opgave het waterschap in de planperiode van SGBP4 heeft en welke maatregelen daarbij horen. Dit geldt ook voor de maatregelen die door andere partijen zullen worden genomen. Doelbereik is immers mede afhankelijk van maatregelen door anderen zoals mede-overheden (Rijk, provincie, gemeenten), Duitsland en de agrarische sector.

In deze samenvatting wordt ook ingegaan op het door het waterschap ter zake doorlopen proces van achtereenvolgens 1. het actualiseren van de begrenzings- en biologische doelen, 2. het vaststellen van uitgangspunten en 3. het vaststellen van de maatregelen voor biologie en chemie. Dit inzicht in het zorgvuldig doorlopen proces draagt bij aan dossier-opbouw, omdat dit laat zien dat het maatregelenpakket een logische uitwerking is van de genoemde stappen die daaraan voorafgegaan zijn.

2.1 Doelen voor de biologische kwaliteitselementen worden eind 2027 nog niet allemaal en overal gehaald en daarmee is er een rest-opgave voor de komende planperiode.

In 2024 is de Tussenevaluatie van de KRW uitgevoerd. Hieruit blijkt dat in het beheergebied van Waterschap Rijn en IJssel voor 31 van de 36 waterlichamen de doelen voor één of meerdere biologische kwaliteitselementen (vis, macrofauna, overige waterflora en/of fytoplankton) niet op tijd, dat wil zeggen voor 22 december 2027, worden gehaald. Opvallend is dat in alle 22 waterlichamen in ons beheergebied die voor het bereiken van de doelstellingen afhankelijk zijn van voldoende stroming (i.e., de R-typen), de hierbij relevante doelen niet gehaald worden. Vooral het doelgat voor vis is groot. Zo wordt in 21 van de 36 waterlichamen dit doel niet bereikt. Daarnaast is in 9 waterlichamen sprake van een significante neergaande trend voor het kwaliteitselement vis. Het ontbreken van voldoende stroming is hier wederom doorslaggevend, aangezien deze neergaande trends allemaal optreden in wateren met een R-type en dat deze zijn gekoppeld aan een achteruitgang op de deelmaatlat 'stromingsminnende vissen'. Dit beeld wordt bevestigd door de toetsing op biologische kwaliteitselementen in 2025. De toetsing 2026 is nog niet beschikbaar, maar het is de verwachting dat deze een ongewijzigd beeld zal laten zien. Zodra de toestand 2026 beschikbaar is, worden eventuele wijzigingen direct doorgevoerd.

Voor een aantal waterlichamen is gekozen voor een doelaanpassing, herbegrenzing of wijziging van het watertype op basis van nieuwe inzichten (zie eerdere besluiten van het algemeen bestuur van respectievelijk 16 december 2025 en 10 maart 2026). Deze keuzes zijn onderbouwd met de feitelijke kenmerken van het waterlichaam en het stroomgebied. Hiermee wordt voorkomen dat middelen worden ingezet voor maatregelen die ecologisch weinig effectief zijn. Na deze aanpassingen zijn er nog 22 waterlichamen waar één of meerdere biologische kwaliteitselementen niet gehaald worden. In de verantwoording zal met betrekking tot deze rest-opgaven een beroep worden gedaan op doelverlaging vanwege weersextremen als gevolg van versneld veranderend klimaat en/of invloed van buitenlandse belasting. Dit laat onverlet dat het waterschap ook verplicht is om - waar dat mogelijk is - aanvullende (inrichtings-)maatregelen te nemen. Op basis van een watersysteemanalyse (met behulp van Ecologische Sleutelfactoren, ESF's) is per KRW-waterlichaam gedetailleerd in kaart gebracht welke aanvullende maatregelen mogelijk zijn. Hieruit volgt een pakket van 80 aanvullende maatregelen die wat omvang betreft vergelijkbaar is met eerdere planperiodes. De uitvoering van het maatregelenpakket voor planperiode 2028-2033 zal naar verwachting grotendeels tot biologisch doelbereik leiden. Voor de complexe maatregelen die een uitgebreid gebiedsproces vergen of in een bepaalde volgorde uitgevoerd moeten worden kan onderbouwd worden dat een aanvullende planperiode (2034-2039) nodig is om doelen te bereiken. Dit geldt voor de Berkel en de Oude IJssel.

Het totale maatregelenpakket uitgesplitst per waterlichaam is in bijlage 2 weergegeven.

In het totale maatregelpakket is onderscheid te maken in:

- 55 maatregelen noodzakelijk voor *doelbereik*: maatregelen voor KRW-waterlichamen met een doelgat, de maatregelen zijn noodzakelijk voor het bereiken van de doelen.
- 17 maatregelen wenselijk voor *doelbehoud*: maatregelen voor KRW-waterlichamen om de bereikte doelen te bestendigen en achteruitgang te voorkomen.
- 8 algemene maatregelen: maatregelen die voor meerdere waterlichamen effectief zijn en ook bijdragen aan bestendiging van doelen. Deze zijn verdeeld in:
 - o Integrale watersysteemmaatregelen (gekoppeld aan klimaatrobuuste inrichting)
 - o Algemene maatregelen vis
 - o Algemene maatregelen kwaliteitsbaggeren en riooloverstorten.

2.2 Maatregelen worden gedeeltelijk opgenomen in de factsheets (KRW-portaal en bijlage bij WBP), en gedeeltelijk alleen in het WBP

Het minimale maatregelpakket noodzakelijk voor doelbereik bestaat uit 55 maatregelen. Bij deze waterlichamen is er sprake van 1 of meerdere doelgaten van de biologische kwaliteitselementen. Deze maatregelen worden opgenomen in de factsheets (en ingevoerd in het landelijke waterkwaliteitsportaal). Al deze maatregelen zijn hiermee formeel resultaatsverplichtingen richting de EU en worden gedurende de looptijd van het SGBP4 meegenomen bij het bewaken van de voortgang van uitvoering van maatregelen. Voor de maatregelen die noodzakelijk zijn voor doelbereik kan – in lijn met de reeds vastgestelde KRW-grondstrategie - het dwingend juridisch instrumentarium ingezet worden indien nodig. De 17 maatregelen die wenselijk zijn om doelbereik ook met voldoende zekerheid te behouden, zijn anders geformuleerd als er een grondbehoefte is. Hoewel deze maatregelen van belang zijn om achteruitgang in de toekomst te voorkomen, is dwingend instrumentarium in deze gevallen niet proportioneel. Om die reden staat voor deze gevallen in de maatregel beschreven dat grondverwerving op vrijwillige basis zal plaatsvinden. Deze worden als maatregel opgenomen in het WBP 2028-2033 (en niet in de factsheets). Bij een aantal van deze maatregelen zijn er ook mogelijkheden tot het koppelen van maatregelen van andere opgaven zoals klimaat robuust en natuurwateren. Dat maakt een gebiedsgerichte aanpak van de verschillende opgaven in een gebied kansrijk.

Ook de 8 algemene maatregelen worden opgenomen in het WBP 2028-2033. Hiermee zijn deze maatregelen wel bindend voor het waterschap in deze planperiode maar hoeft er geen verantwoording richting de EU over te worden afgelegd.

3.1 Door nu te starten met strategische grondverwerving, wordt de kans op het in moeten zetten van dwingend instrumentarium geminimaliseerd

Op basis van het concept-maatregelpakket is duidelijk dat gronden nodig zijn die niet in het bezit zijn van het waterschap. Voor gronden die nodig zijn voor maatregelen die noodzakelijk zijn voor doelbereik heeft het waterschap aangegeven bereid te zijn waar nodig het dwingend instrumentarium in te zetten. Voorwaarde voor het toepassen van het instrumentarium is dat alle opties om gronden op basis van vrijwilligheid te verwerven zijn ingezet. Hierbij is het zeer bevorderlijk dat snel begonnen wordt met het strategisch aankopen van gronden op locaties waar maatregelen getroffen worden of in de omgeving als ruilgronden. Het waterschap heeft een zogenaamde 'grondpot' om gronden te verwerven. Deze grondpot is onlangs verdubbeld naar 20 miljoen Euro. Wanneer gronden daadwerkelijk ingezet worden voor een project worden de kosten op het project verhaald en vloeit het geld terug in de grondpot.

3.2 Door na vaststelling van de maatregelen direct te starten met de planvoorbereiding, kan bij aanvang van de volgende planperiode een vliegende start worden gemaakt

De ervaring van de afgelopen planperiodes leert dat vaak langdurige voorbereidende verkenningen nodig zijn voordat de realisatie van start kan gaan. Zeker voor de meer ingrijpende en complexe maatregelen is een tijdige start van de voorbereiding aan te bevelen.

4.1 Doelen voor de stoffen (chemie en nutriënten) worden eind 2027 nog niet allemaal en overal gehaald.

In het beheergebied van het waterschap zijn nog 15 chemische stoffen die de doelen eind 2027 nog niet in alle waterlichamen bereikt zullen hebben. Daarnaast worden in 4 waterlichamen de doelen voor het kwaliteitselement nutriënten niet gehaald. De KRW schrijft voor dat alle mogelijke maatregelen moeten worden uitgevoerd om de doelen in de volgende planperiode alsnog zoveel mogelijk te bereiken. Voor een deel zullen aanvullende generieke maatregelen op nationaal niveau worden uitgevoerd. Deze zullen als basismaatregelen worden opgenomen in SGBP4. Omdat er ook gebieds-specifieke belastingen zijn, zijn ook aanvullende gebieds-specifieke maatregelen nodig om doelbereik dichterbij te brengen. Met betrekking tot de nutriënten geldt, dat er alleen voor RWZI Wehl een concrete opgave ligt om de gehalten in het effluent te verminderen. Dit is nodig voor doelbereik biologie (zie ook maatregelenpakket biologie). De ammoniumnorm wordt overschreden in waterlichamen waar een RWZI op loost. Onderzocht wordt op welke wijze emissie van ammonium vanuit de RWZI's gereduceerd moet worden en op welke manier dit doelmatig kan gebeuren.

4.2 Het maatregelenpakket voor stoffen is gebaseerd op de belangrijkste actuele en relevante belastingen van knelpuntstoffen in de waterlichamen.

De maatregelen zijn geselecteerd op basis van inzichten in de meest relevante belastingen van de KRW-knelpuntstoffen. Dat zijn met name de belastingen vanuit de afvalwaterketen, landbouw en Duitsland. Hiervoor zijn passende maatregelen geselecteerd, die het waterschap al voornemens was uit te voeren of waaraan het waterschap al werkt. Het betreft de agendering van knelpuntstoffen op de grens met Duitsland, de ketenaanpak stoffen met gemeenten en omgevingsdiensten en de Maatwerk Aanpak Landbouw. Onder de ketenaanpak stoffen vallen maatregelen om de emissies via RWZI's, regenwateruitlaten en overstorten te verminderen. De keten-aanpak wordt ingezet voor alle zuiveringskringen binnen ons beheergebied en heeft dus mogelijk consequenties voor meerdere RWZI's. Verder is de saneringsopgave (grond)water voor PFAS-stoffen in de Oosterwijkse Vloed opgenomen. Aanvullend zal het waterschap met extra inzet op VTH haar eigen rol als bevoegd gezag effectiever uitvoeren. Tot slot zijn diverse aanvullende onderzoeken nodig om per waterlichaam meer concreter in beeld te krijgen wat de toestand is, en wat de belangrijkste bronnen zijn.

4.3 Maatregelen om grensoverschrijdende belasting te reduceren worden uitgewerkt in de Duitsland-strategie

In het beheergebied zijn 9 KRW-waterlichamen die grensoverschrijdend zijn. In deze waterlichamen zijn nog verschillende knelpuntstoffen die (mede) veroorzaakt worden door belasting vanuit Duitsland. Via aanvullende monitoring op de grens, de *Joint Fact Finding*, het verbeteren van procesafspraken met de betrokken overheden en bilateraal overleg met de Duitse partners wil het waterschap de uitvoering van passende maatregelen aan Duitse zijde stimuleren.

5.1 Met het vaststellen van de hoofdlijnen VTH-KRW strategie zet het waterschap een belangrijke stap in het gericht inzetten van het beschikbare VTH-instrumentarium voor de KRW-doelen

De hoofdlijnen VTH-KRW strategie zijn afgestemd met, en sluiten aan bij het maatregelenpakket stoffen en de ketenaanpak. De strategie bestaat uit een aantal pijlers, een prioritering en speerpunten. De hoofdlijn is: 1) aanpak bij de bron, 2) beoordeling op basis van de invloed op KRW-doelen, 3) gebiedsgerichte uitwerking en 4) risico-gestuurde uitvoering (hoogste risico krijgt prioriteit).

Voor de aanpak van KRW/stoffen gaan we uit van: cyclische vergunningen, het nader in beeld brengen en afwegen van de verbeteropgave of lozingsruimte, waar mogelijk preventief toezicht, waar nodig repressief toezicht en samenwerking in de uitvoering van VTH-taken met andere bevoegde gezagen en VTH-partners.

Voor de aanpak van KRW/(grond-)water volgt het waterschap nieuwe wet- en regelgeving over lozingen en onttrekkingen en zetten we in op waterbesparing en hergebruik.

De prioriteit ligt voor VTH op het aanpakken van regionale KRW-probleemstoffen en ZZS (algemene regelgeving). Het waterschap focust op de rol van het waterschap als bevoegd gezag en focussen in tweede aanleg op de bijdrage aan samenwerking: in de ketenaanpak, samenwerking water, natuur, landbouw en de aanpak van indirecte lozingen.

Het waterschap heeft drie speerpunten waaraan al gewerkt wordt, maar die ook nog verdere uitwerking behoeven: een beleidskader directe lozingen, een aanpak van indirecte lozingen en een toezichtsplan agrarische sector.

6.1 Met het vaststellen van de nutriënten-strategie geeft het waterschap aan wat de opgave is ten aanzien van nutriënten en hoe de waterkwaliteit ten aanzien van nutriënten kan worden verbeterd.

In de nutriëntenstrategie wordt een aantal uitgangspunten vastgelegd die richting geven aan maatregelen om de concentraties nutriënten in het oppervlaktewater te verlagen. Hierbij wordt onder andere het 'one-in all'-in principe en het 'geen achteruitgang' principe voor nutriënten nader toegelicht op grond van de KRW-systematiek. Naast de nutriënten-opgaven vanuit de KRW gaat het in deze strategie ook om opgaven vanuit natuurwateren, overige wateren, Natura 2000 en grondwater.

In de kern zet het waterschap in op verdere emissiereductie van de drie belangrijkste bronnen: Duitsland, afvalwaterketen (RWZI's) en landbouw. Dit betekent dat de nutriënten-strategie een aanpak omvat voor grensoverschrijdende belasting vanuit Duitsland, voor de RWZI's (na de aanpak van de 5 RWZI's in SGBP3 gaat het om een aanpak voor RWZI Wehl) en een maatwerk-aanpak voor de landbouw. De maatwerk-aanpak voor de landbouw betreft het continueren van een aantal huidige activiteiten die het waterschap onderneemt in samenwerking met de agrarische sector. De samenwerking vindt plaats onder andere via de projecten VK-Oost, EDDGI, EDDGI-bodem, Grondig Gelderland, DAW (Deltaplan Agrarisch Waterbeheer) en DAW-Impuls. Ook vindt deze samenwerking plaats via het spoor van VTH, en stimuleert het waterschap maatregelen via subsidies (o.a. via DAW, ZON, EDDGI en Doelsturing Melkveehouderij Gelderland). De aanpak is vaak ook gebiedsgericht, zoals in enkele grondwaterbeschermingsgebieden, Vragender-Lievelde en 't Klooster. Tot slot vindt agendering en beïnvloeding van mest- en landbouwbeleid plaats bij het Rijk en provincie. Daarbij zet het waterschap vooral in op nieuwe gebiedsaanpakken waar die bij kunnen dragen aan meerdere beleidsdoelen (KRW, Natuurwateren, Natura 2000), bijvoorbeeld in sub-stroomgebieden op het Achterhoeks plateau. Dit kan plaatsvinden via een nieuwe periode van DAW die vanaf 2028 in kan gaan, of gebiedsspecifiek maatwerk vanuit het in ontwikkeling zijnde 8^e Actieprogramma Nitraat. De maatregelen voor nutriënten zijn opgenomen in het pakket voor stoffen (zie bijlage 4).

Tot slot is de ammonium-opgave in de nutriënten-strategie opgenomen, omdat ammonium onderdeel uitmaakt van stikstof-totaal. In de KRW-systematiek is ammonium geen nutriënt, maar een specifiek verontreinigende stof, vanwege de toxische eigenschappen van ammoniak. Recent is duidelijk geworden hoe de ammonium-concentratie vertaald moet worden in een risico voor ammoniak. Hierbij is bevestigd dat het waterschap een grote ammonium-opgave heeft omdat meer dan de helft van de waterlichamen een overschrijding laat zien. Voordat specifieke maatregelen geprogrammeerd kunnen worden is nader bron-onderzoek nodig, waarbij wel al duidelijk is dat grensoverschrijdende belasting vanuit Duitsland, de landbouw en de RWZI's significante bronnen kunnen zijn.

7.1 Met het vaststellen van de Ketenaanpak Stoffen Waterketen wordt deze werkwijze onderschreven als basis voor de samenwerking met gemeenten aan waterkwaliteit en een gezonde leefomgeving.

Gekozen wordt voor een gezamenlijke en systematische aanpak die het waterschap en gemeenten in staat stelt om opgaven rondom waterkwaliteit, ontwikkelruimte en leefomgeving in samenhang te benaderen. Voor veel (KRW-)stoffen zijn ketenemissies namelijk bepalend voor de waterkwaliteit, terwijl deze emissies niet alleen door het waterschap, maar door de gehele afvalwaterketen worden beïnvloed. Tegelijkertijd zorgen ontwikkelingen zoals bevolkingsgroei, economische uitbreiding en nieuwe Europese regelgeving (zoals de herziening van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater) voor een toenemende druk op het systeem en een complexere opgave.

De ketenaanpak biedt in deze context een gedeeld kader voor analyse, afweging en besluitvorming, waarbij per zuiveringskring systematisch wordt bepaald wat de opgave is, waar de bronnen liggen en welke maatregelen doelmatig en effectief zijn. Bestuurlijke keuzes worden daarbij op transparante en planmatige momenten voorbereid en vastgelegd in afvalwaterakkoorden, waarin ook rollen, verantwoordelijkheden en realisatietermijnen worden geborgd.

Deze werkwijze maakt het mogelijk om samen met ketenpartners gericht te sturen op het terugdringen van emissies en het voldoen aan waterkwaliteitsdoelen, terwijl ook ontwikkelruimte wordt behouden. Dit leidt tot meer voorspelbaarheid, een betere onderbouwing van keuzes en een doelmatige samenwerking binnen de (afval)waterketen, gericht op het duurzaam borgen van publieke belangen.

8.1 Voor de grensoverschrijdende wateren zijn aanvullende maatregelen in Duitsland nodig om de doelen voor de knelpuntstoffen in het beheergebied van waterschap Rijn en IJssel dichterbij te brengen.

In het beheergebied van waterschap Rijn en IJssel zijn er 9 KRW-waterlichamen die grensoverschrijdend zijn. In deze waterlichamen zijn nog verschillende normoverschrijdingen van stoffen die mede veroorzaakt worden door belasting vanuit Duitsland. Via aanvullende monitoring op de grens, de *Joint Fact Finding*, het verbeteren van procesafspraken met de betrokken overheden (Rijk en provincie) en bilateraal overleg met de Duitse partners wil het waterschap de programmering en uitvoering van passende maatregelen aan Duitse zijde stimuleren. De strategie wordt in afstemming met de Provincie Gelderland en het Ministerie van I&W uitgewerkt. Dit proces – en de verslaglegging hiervan – dragen ook bij aan de KRW-verantwoording voor de gevallen waarin grensoverschrijdende belasting bijdraagt aan het doelgat.

Kosten

Zoals reeds toegelicht in het AB besluit van 19 mei 2026, zullen de diverse uitgangspunten en hieruit voortvloeiende maatregelen integraal beleidsmatig worden doorvertaald in de PPN

en het Waterbeheerprogramma 2028-2033. Via de reguliere Planning & Control cyclus (Burap, PPN, Begroting) worden dekkingsvoorstellen voorgesteld ten einde de maatregelen en inspanningen te kunnen programmeren en uitvoeren. De hiervoor voorziene aanvullende benodigde middelen zijn in het hiervoor genoemde besluit ook nader geduid.

Ten aanzien van de maatregelen voor ammonium is nog geen concrete doorvertaling mogelijk. Afhankelijk van de uitkomsten van nader bron-onderzoek (opgenomen als KRW-maatregel) worden maatregelen uitgewerkt en uitgevoerd. Voor deze maatregelen wordt een stelpost opgenomen in de meerjarenbegroting.

Kanttelingen en risico's

Het waterschap is verplicht om alle noodzakelijke maatregelen te treffen om de KRW-doelen tijdig te behalen, uiteraard voor zover dit binnen haar bevoegdheid ligt. Voor bepaalde maatregelen geldt echter dat niet zeker is of deze binnen de planperiode van SGBP4 kunnen worden uitgevoerd, en/of dat de maatregelen binnen dit tijdsbestek het voor doelbereik noodzakelijke effect bereiken. Dit betreft met name de nevenlopen voor de Berkel en de Oude IJssel, en het beekherstel voor de Ratumse beek-Willinkbeek. Deze maatregelen vergen een uitgebreid omgevingsproces. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat deze maatregelen een grote ruimteclaim met zich meebrengen. Dit risico wordt zo klein mogelijk gemaakt door zo spoedig mogelijk – dat wil zeggen in 2026/2027- de voorbereiding in gang te zetten en nu al te starten met strategische grondverwerving en de hiervoor benodigde analyses en uitwerkingen. Bij de Berkel is een extra complicerende factor, namelijk dat de maatregelen alleen maar in een bepaalde volgorde van elkaar genomen kunnen worden. Voor de Berkel wordt dan ook geadviseerd om zekerheidshalve 2039 (einde planperiode SGBP5) als einddatum te kiezen zodat de maatregelen in de juiste volgorde uitgevoerd kunnen worden. Het is de verwachting dat deze planning kan worden gerechtvaardigd in de verantwoording over SGBP4.

Juridische consequentie

Met het vaststellen van een effectief maatregelen-pakket voor SGBP4 voldoet het waterschap aan de verplichting om de maatregelen uit te werken die noodzakelijk zijn voor KRW-doelbereik. Het maatregelenpakket zoals dat ingevoerd wordt in het KRW-portaal betekent een resultaatverplichting om deze maatregelen ook daadwerkelijk uit te voeren.

Participatie en communicatie

De maatregelen zullen via de gebruikelijke kanalen in concept worden gepubliceerd als onderdeel van het ontwerp-WBP. Inspraak op de vaststelling van de KRW-factsheets is onderdeel van de inspraakprocedure van het WBP. De uitvoering van de maatregelen vindt plaats in projecten waarin de participatie zorgvuldig wordt uitgevoerd. Deze participatie richten we in conform het bestaande participatiebeleid en de eind dit jaar vast te stellen participatie verordening.

Uitvoering

Vervolgproces

Alle KRW-maatregelen worden uiterlijk 15 juli aangeleverd bij het KRW-portaal. Samen met de verantwoording – die uiterlijk 1 september moet worden aangeleverd – zal het KRW-portaal vervolgens per waterlichaam een factsheet genereren. Deze factsheets zullen zoals hierboven reeds opgemerkt als bijlage worden toegevoegd bij het ontwerp-WBP. De verantwoording wordt, voordat het in het KRW-portaal wordt ingevoerd, ter besluitvorming aan het college voorgelegd.

Zoals toegelicht in de inleiding, wordt met het onderhavige maatregelenpakket en strategieën uitvoering gegeven aan de eerder (i.e. op 19 mei 2026) bestuurlijk vastgestelde uitgangspunten. Niet alle uitgangspunten worden nu echter nader geconcretiseerd. Dit geldt voor de volgende onderwerpen:

1. Beleidskader directe lozingen
2. Aanpak indirecte lozingen
3. Toezichtsplan agrarische sector
4. Nadere uitwerking van het 'geen achteruitgangs'-principe voor nutriënten voor de beoordeling van lozingen
5. Duitsland-strategie
6. Monitoringsstrategie
7. Aanpak uitrol Ketenaanpak Stoffen Waterketen

Het beleidskader directe lozingen wordt in september 2026 ter besluitvorming voorgelegd. Met betrekking tot de tijdsfasering geldt, dat deze past binnen de planning die er is voor het hiermee samenhangende proces van het be- en herzien van de vergunningen, inclusief de maatwerkvoorschriften voor de RWZI's. Dit betekent dus dat de processen zodanig op elkaar zijn afgestemd, dat het beleidskader op tijd zal worden vastgesteld om als toetsingskader te kunnen dienen voor dit vergunningen-proces. Hetzelfde geldt voor de overige beleidskaders en strategieën die hierboven worden genoemd.

Met betrekking tot de Aanpak indirecte lozingen geldt, dat dit op een nader te bepalen tijdstip volgt. Op dit moment worden de uitgangspunten en de planning nog op ambtelijk niveau verkend in gesprekken met de ketenpartners, waaronder de Provincie Gelderland. Ook hiervoor geldt, dat de uitvoering in de periode van SGBP4 zal plaatsvinden.

Het Toezichtsplan voor de agrarische sector volgt in Q4, zodat dit als grondslag kan dienen voor het geïntensiveerde en gebied-specifieke toezicht op de agrarische sector dat het waterschap in de periode SGBP4 zal uitvoeren.

Het 'one-in, all-in' principe voor nutriënten, zoals vastgelegd in de Nutriëntenstrategie, kan leiden tot een verhoging van de concentratie stikstof-totaal binnen een KRW-toestandsklasse. Als aanvulling op de Nutriëntenstrategie zullen om die reden uitgangspunten worden geformuleerd voor de beoordeling van lozingsvergunningen in het licht van dit beginsel in samenhang met het verbod op achteruitgang. De wijze waarop hiermee wordt omgegaan bij de beoordeling van vergunningen zal worden vastgelegd in het beleidskader directe lozingen.

De Duitsland-strategie wordt komende maanden uitgewerkt en 8 september 2026 ter vaststelling aan het AB aangeboden. Daarmee zal ook dit stuk tijdig – dat wil zeggen vóór de noodzakelijke uitvoering hiervan in de laatste fase van SGBP3 en in de periode van SGBP4 - worden vastgesteld.

De Monitoringsstrategie en de uitrol Ketenaanpak Stoffen Waterketen worden in Q3 aan het college van D&H voorgelegd.

Zoals dit ook het geval was bij de eerdere – reeds doorlopen – fases van het KRW-proces, doet deze gefaseerde aanpak recht aan zowel de omvang als de complexiteit van niet alleen het onderhavige maatregelenpakket, maar ook van de hierboven genoemde onderwerpen. De onderwerpen die in september ter besluitvorming worden voorgelegd worden tevens meegenomen in het uitwerken van het concept WBP 2028-2033.